

Garbo talks! – ögonblicket då en stum stjärna fick röst

Berättelse

I slutet av 1920-talet stod hela filmvärlden inför en stor förändring. Den gamla stumfilmen, utan ljud, var på väg att försvinna. I stället kom ljudfilmen, där publiken äntligen kunde höra skådespelarna tala. För många stjärnor blev det här en farlig tid. Vissa hade en röst som inte passade deras ansikte, och deras karriärer tog slut nästan över en natt.

Den största frågan av alla handlade om Greta Garbo. Hon var född i Stockholm 1905 och hade blivit en av världens mest dyrkade filmstjärnor i Hollywood. Men hennes filmbolag MGM hade länge vägrat låta henne tala på film, eftersom de var rädda att förlora sin viktigaste stjärna. Ingen i publiken hade alltså någonsin hört Greta Garbos röst. Skulle den passa hennes mystiska, vackra ansikte? Och skulle hennes svenska brytning förstöra allt?

Svaret kom den 21 februari 1930, då filmen "Anna Christie" hade premiär. Den var regisserad av Clarence Brown, och det var Gretas allra första talfilm. MGM:s marknadschef skapade en enkel men genial reklam: på affischerna stod nästan inget alls – bara de två orden "Garbo talks!", alltså "Garbo talar!". Slagordet spreds över hela världen, och människor köade till biograferna för att höra rösten.

I filmen spelade Greta en sliten kvinna vid namn Anna. Hon själv var nervös inför inspelningen och kände sig osäker. Men hon hade en stor fördel: rollfiguren Anna var en svensk-amerikansk kvinna, vilket betydde att Gretas brytning inte var ett problem utan tvärtom passade perfekt.

Det stora ögonblicket kom ungefär sexton minuter in i filmen. Anna kom in i en sliten bar nere vid hamnen, gick fram till mannen bakom disken och beställde en whisky. "Ge mig en whisky, och var inte snål, vännen", sa hon. För första gången hörde världen Greta Garbos röst på film – djup, mörk och oväntat mjuk.

Reaktionen blev enorm. En kritiker beskrev det som "rösten som skakade världen", och publiken älskade vad de hörde. "Anna Christie" blev den mest sedda filmen i USA under hela 1930, och Greta fick senare en Oscarsnominering för sin roll. Farhågorna hade visat sig vara helt fel. Garbo hade inte bara klarat övergången till ljudfilm – hon hade gjort den till en av sina största triumfer.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en stumfilm	en gammal film utan ljud och tal
en ljudfilm / talfilm	en film där man hör skådespelarnas röster
en karriär	hur det går för en person i yrkeslivet
dyrkad	beundrad väldigt mycket

ORD	FÖRKLARING
ett filmbolag	ett företag som gör filmer
en brytning	när man hör att någon kommer från ett annat land
en premiär	första gången en film visas
en regissör / regisserad	personen som leder filmen / ledd av en regissör
en marknadschef	den som ansvarar för reklam
genial	mycket smart och bra
ett slagord	en kort och kraftfull mening i reklam
en rollfigur	personen som en skådespelare spelar
en övergång	när något går från ett tillstånd till ett annat
en farhåga	en oro för att något ska gå dåligt

Läsförståelsefrågor

1. Varför var övergången från stumfilm till ljudfilm farlig för vissa skådespelare?
 1. Filmerna blev mycket dyrare
 2. Deras röster passade inte alltid deras ansikten
 3. De fick lära sig ett nytt språk
2. Varför hade MGM länge vägrat låta Garbo tala på film?
 1. De var rädda att förlora sin viktigaste stjärna
 2. Hon kunde inte engelska
 3. Hon ville inte tala på film
3. Vad var speciellt med reklamen för "Anna Christie"?
 1. Affischen var mycket lång och full av text
 2. Affischen visade nästan bara orden "Garbo talks!"
 3. Det fanns ingen reklam alls
4. Varför var Gretas svenska brytning inte ett problem i filmen?
 1. Hon talade utan brytning
 2. Rollfiguren Anna var svensk-amerikansk
 3. Filmen var inspelad i Sverige
5. Hur beskrivs Gretas röst i texten?
 1. hög och ljus
 2. djup, mörk och mjuk
 3. svag och tyst
6. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. "Anna Christie" hade premiär år 1930.
 2. Greta kände sig nervös inför inspelningen.
 3. Greta vann en Oscar för rollen som Anna.
7. Förklara med egna ord varför hela världen var så nyfiken just på Greta Garbos röst.
8. Texten säger att "farhågorna hade visat sig vara helt fel". Vad var det man var rädd för, och vad hände i stället?
9. Varför tror du att ett så enkelt slagord som "Garbo talks!" fungerade så bra?

Diskussionsfrågor

- Ny teknik förändrade filmen helt på 1920-talet. Vilken ny teknik förändrar arbeten i dag? Ge exempel.

- Garbo var rädd att hennes brytning skulle förstöra allt, men den blev en styrka. Kan något man oroar sig för bli en fördel? Berätta.
- Varför tror du att människor ville köa för att höra en röst som de aldrig hört förut?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en stor förändring i ditt liv eller arbete. Hur kändes den, och hur gick det?